

Др Татјана Брзуловић
Станисављевић
Др Драгана Столић

Ауторско право - ОСНОВНИ ПОЈМОВИ

2019.

Право интелектуалне својине

1) АУТОРСКО ПРАВО И СРОДНА ПРАВА

- а) ауторско право
- б) право интерпретатора
- в) право произвођача фонограма
- г) право произвођача видеограма
- д) право произвођача емисије
- ђ) право произвођача базе података
- е) право првог издавача слободног дела
- ж) право издавача штампаних издања за посебну накнаду

◆ Чим настане у одређеној форми, ауторско дело ужива ауторскоправну заштиту

2) ПРАВО ИНДУСТРИЈСКЕ СВОЈИНЕ

- а) патентно право
 - б) право жига
 - в) право заштите ознаке географског порекла
 - г) право заштите индустријског дизајна
 - д) право заштите топографије интегрисаног кола
 - ђ) право заштите биљне сорте
 - е) право сузбијања нелојалне конкуренције
 - ж) пословна тајна
- Поступак признавања код надлежног управног органа (Завод за интелектуалну својину)

Шта је ауторско дело?

- ◆ Ауторско дело је *оригинална духовна творевина аутора, изражена у одређеној форми, без обзира на његову уметничку, научну или другу вредност, његову намену, величину, садржину и начин испољавања, као и допуштеност јавног саопштавања његове садржине. (ЗАСП)*
- ◆ Оригиналност и постојање форме у којој је испољено, два су основна елемента сваког ауторског дела.
- ◆ Да би одређена духовна творевина постала ауторско дело, потребно је и да буде материјализована у одређеној форми.
- ◆ Потребан степен оригиналности који је довољан да би дело било сматрано ауторским, процењује се у сваком конкретном случају

Према ЗАСП-у (чл. 2), ауторским делом СМАТРАЈУ СЕ, нарочито:

- 1) писана дела
- 2) говорна дела (предавања, говори, беседе и др.);
- 3) драмска, драмско-музичка, кореографска и пантомимска дела, као и дела која потичу из фолклора;
- 4) музичка дела, са речима или без речи;
- 5) филмска дела (кинематографска и телевизијска дела);
- 6) дела ликовне уметности (слике, цртежи, скице, графике, скулптуре и др.);
- 7) дела архитектуре, примењене уметности и индустријског обликовања;
- 8) картографска дела (географске и топографске карте);
- 9) планови, скице, макете и фотографије;
- 10) позоришна режија.

Шта се не сматра ауторским ДЕЛОМ

Према ЗАСП-у - опште идеје, поступци, методе рада, или математички концепти, као и начела, принципи и упутства који су садржани у ауторском делу.

- закони, подзаконски акти и други прописи;
- службени материјали државних органа и органа који обављају јавну функцију;
- службени преводи прописа и службених материјала државних органа и органа који обављају јавну функцију;
- поднесци и други акти у управном или судском поступку.

Ко може бити аутор

- Аутор је **УВЕК** физичко лице које је створило ауторско дело.
- Аутором се сматра лице чији су име, или знак назначени на делу или наведени код објављивања дела док се не докаже другачије.
- На делима која су објављена требало би истаћи обавештење о ауторском праву.
- *„Copyright © 2016 [Ime autora]. All Rights Reserved/Sva prava zaštićena.“*
- Да би остварио ауторско-правну заштиту аутор не мора користити своје лично име, већ по свом избору дело може означити и псеудонимом или одлучити да га не обележи.

Садржина ауторских права

- ◆ **Морална:** која се свODE на право на признање одређеног физичког лица као аутора дела односно његово означавање на сваком примерку дела, као и заштиту самог дела.
- ◆ **Имовинска:** која се свODE на право на комерцијалну експлоатацију ауторског дела.

Морална права аутора

- Право патернитета
- Право на назнаку имена
- Право објављивања
- Право на заштиту интегритета дела
- Право на супротстављање

Морална имовинска права нису преносива и припадају само творцу дела односно аутору и не могу бити пренета на друго лице никаквим правним послом тј. носилац моралних ауторских права може бити само аутор.

Моралним ауторским правима се не може трговати, односно није могуће потписати уговор где је предмет пренос ауторства на делу. (ЗАСП чл. 14-18)

Имовинска права аутора

- Право на умножавање
- Дистрибуција примерака дела
- Давање примерака у закуп
- Право превођења или адаптације
- Право јавног извођења и јавног саопштавања

Имовинска ауторска права су **преносива**, и аутор их уговором може уступити другом правном или физичком лицу на трајно или привремено коришћење са или без накнаде.

Носилац имовинског ауторског права може бити или изворно - сам **аутор**, затим његов **наследник** или **друго лице на које аутор пренесе** своје право. (ЗАСП чл. 19-25)

Трајање ауторских права

- **Имовинска ауторска права трају за време живота аутора и седамдесет година након његове смрти.**
- **Морална ауторска права нису временски лимитирана, односно трају и по истеку поменутих седамдесет година, с тим што се о њиховој заштити брину ауторска удружења и институције из области културе.**
- **Поред аутора, његових наследника и поменутих институција, свако лице има право да штити патернитет и интегритет ауторског дела, као и да се, као противи сваком облику недостојног коришћења дела.**

Трајање ауторских права

- Према нашем важећем Закону ауторска права су временски ограничена.
- Имовинска права трају за живота аутора и још 70 година после смрти аутора, док морална права аутора трају и после престанка трајања имовинских права.
- За **коауторе** имовинска права престају по истеку 70 година од смрти последњег коаутора.
- За **анонимна дела** трајање ауторских права је 70 година од дана објављивања.
- По истеку одређених броја година ауторско дело прелази у **јавно власништво**.

Трајање ауторских права

- Када су **коаутори** у питању, почетак трајања рока од 70 година, рачуна се од смрти последњег коаутора.
- На пример, у случају филмског дела, време важења имовинског ауторског права истиче протеком 70 година од смрти режисера, сценаристе или композитора музике (ако је музика посебно компонована за филм), зависно од тога ко од поменутих лица последњи умре.
- Код дела која су потписана **псеудонимом** или им је аутор непознат, ауторска права трају седамдесет година од тренутка настанка дела.

Трајање ауторских права

- Када су у питању књиге, односно издања страних аутора, водите **рачуна о преводилачким правима**, чија имовинска права можда још увек нису истекла.
- За објављивање преведеног дела потребно прибавити сагласност и преводиоца,
- Друга опција, урадите нов превод дела страног аутора и тиме створите нови превод као посебно ауторско дело.
- Објављивање аудио записа, композитора класичне музике насталих претходних векова, начелно је дозвољено из угла аутора односно композитора, али се поставља питање имовинских права интерпретатора и носиоца права на аудио запис, која уколико нису истекла, такође морају бити испоштована.

Пренос ауторских права

➤ Наслеђивањем

➤ Уговором

- ❖ Након смрти аутора, његова имовинска права преносе се на његове наследнике и **њихово право траје поменутих 70 година од тренутка смрти аутора.**
- ❖ Морална права су непреносива, али наследници као и институције из области културе добијају право да се старају о моралним правима аутора, која нису временски ограничена.
- ❑ Носилац **имовинских** ауторских права, иста може пренети **уговором** на друго лице.
- ❑ Уступилац може бити сам аутор, његов наследник или лице које је на основу правног посла већ стекло раније предметно ауторско право.

Ауторски уговор

- Уступање а не пренос имовинско-правних овлашћења; лице коме је уговором уступљено неко овлашћење назива се *стицалац*
- Право стицаоца се дефинише / ограничава предметно, временски и просторно
- Искључиво или неискључиво (ЗАСП, чл. 62)
- Најчешће: ауторски уговор или уговор о лиценци; препуштено „аутономији воље“ уговорних страна; законске одредбе се примењују ако нема уговорне одредбе.

Битни елементи ауторског уговора

Сваки ауторски уговор мора садржати:

- ◆ *Имена уговорних страна*
 - ◆ *Назив односно идентификација ауторског дела*
 - ◆ *Права која су предмет уступања – предмет уговора*
 - ◆ *Ауторска накнада уколико је договорена (висина, начин и рокови плаћања)*
 - ◆ *Садржинска, просторна и временска ограничења ако постоје*
-
- Ауторско дело које се преноси мора бити уговором идентификовано, односно мора бити одређено или одредиво.
 - То може бити већ створено дело, али и будуће односно дело чија се израда уговором наручује.
 - Предмет уступања уговором су имовинска ауторска права.

Делимична суспензија ауторских права

Без дозволе аутора дозвољено је објављивање ауторског дела када је то у јавном интересу.

- Спровођење судског поступка
- Јавно информисање о текућем догађају
- Настава, испит, лично усавршавање
- Личне потребе; цело дело само ако је тираж исцрпљен дуже од две године
- Цитирање, под условом да се наведе име аутора, назив дела и место где је дело објављено
- У библиотекама, за архивске потребе, из сопственог примерка... (ЗАСП, чл. 42-54)

ЗАСП

-
- Без дозволе аутора и без плаћања ауторске накнаде објављено ауторско дело може се умножавати и јавно саопштавати ради спровођења поступка пред судским или другим државним органима или у сврху обезбеђења јавне сигурности. (чл. 42)
 - Дозвољено је, у оквиру извештавања јавности путем штампе, радија, телевизије и других медија о текућим догађајима, у обиму који одговара сврси и начину извештавања о текућем догађају, без дозволе аутора и без плаћања ауторске накнаде:
 - 1) умножавање примерака објављених дела која се појављују као саставни део текућег догађаја о коме се јавност извештава;
 - 2) припремање и умножавање кратких извода или сажетака из новинских и других сличних чланака у прегледима штампе;
 - 3) умножавање политичких, верских и других говора одржаних на јавним скуповима, у државним органима, верским установама или приликом државних или верских свечаности;
 - 4) слободно коришћење дневних информација и вести које имају природу новинског извештаја. (чл. 43)

ЗАСП

- Дозвољено је без дозволе аутора и без плаћања ауторске накнаде за некомерцијалне сврхе наставе:
 - 1) јавно извођење или представљање објављених дела у облику непосредног поучавања на настави;
 - 2) јавно извођење или представљање објављених дела на школским приредбама, под условом да интерпретатори не приме накнаду за своје извођење и да се не наплаћују улазнице;
 - 3) јавно саопштавање емитованих школских емисија путем техничких уређаја унутар образовне установе. (чл. 44)

- Дозвољено је без дозволе аутора и без плаћања ауторске накнаде умножавање дела од стране јавних библиотека, образовних установа, музеја и архива, само за сопствене архивске потребе, ако се дело умножава из сопственог примерка и ако таквим умножавањем ове институције немају намеру да остваре непосредну или посредну имовинску корист. (чл. 45)

ЗАСП

Члан 54

За потребе особа са инвалидитетом, дозвољено је без дозволе аутора и без плаћања ауторске накнаде, умножавање и стављање у промет ауторског дела, ако то дело не постоји у траженом облику, ако је његова употреба у директној вези са инвалидитетом тих особа и у обиму који захтева одређена врста инвалидитета и ако то умножавање и стављање у промет није учињено ради остваривања посредне или непосредне имовинске користи.

Додатак – стандардизовани уговори за уступање права у онлајн окружењу

- Creative Commons
- Извори у отвореном приступу
 - Докторске дисертације од 2012.
 - Википедија

← → ↻ <https://commons.wikimedia.org/wiki/Special:UploadWizard> ☆ ⓘ ⋮

Now tell us why you are sure you have the right to publish this work:

- ▼ **The copyright holder published this work with the right Creative Commons license**

Not all Creative Commons licenses are good for this site. Make sure the copyright holder used one of these licenses.

If the work is already published online, but not under that license online, or if you aren't the copyright holder of the work, please follow the steps described at [COM:OTRS](#) (the copyright holder has to send an email with relevant permission) and add `{{subst:OP}}` to the "Source" field above.

 - Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 ([legal code](#)) ⓘ ⓘ
 - Creative Commons Attribution ShareAlike 3.0 ([legal code](#)) ⓘ ⓘ
 - Creative Commons Attribution ShareAlike 2.5 ([legal code](#)) ⓘ ⓘ
 - Creative Commons Attribution 4.0 ([legal code](#)) ⓘ
 - Creative Commons Attribution 3.0 ([legal code](#)) ⓘ
 - Creative Commons Attribution 2.5 ([legal code](#)) ⓘ
 - Creative Commons CC0 Waiver (release all rights, like public domain: [legal code](#)) ⓘ
- ▶ **The copyright holder published their photo or video on Flickr with the right license**
- ▶ **The copyright has definitely expired in the USA**
- ▶ **This work was made by the United States government**
- ▶ **Another reason not mentioned above**
- ▶ **I found it on the Internet — I'm not sure**

Комерцијални издавачи за објављивање у отвореном приступу (Elsevier)

Journal author rights

In order for Elsevier to publish and disseminate research articles, we need publishing rights. This is determined by a publishing agreement between the author and Elsevier. This agreement deals with the transfer or license of the copyright to Elsevier and authors retain significant rights to use and share their own published articles. Elsevier supports the need for authors to share, disseminate and maximize the impact of their research and these rights, in Elsevier proprietary journals* are defined below:

For subscription articles	For open access articles
<p>Authors transfer copyright to the publisher as part of a journal publishing agreement, but have the right to:</p> <ul style="list-style-type: none">• Share their article for Personal Use, Internal Institutional Use and Scholarly Sharing purposes, with a DOI link to the version of record on ScienceDirect (and with the Creative Commons CC-BY-NC-ND license for author manuscript versions)• Retain patent, trademark and other intellectual property rights (including research data).• Proper attribution and credit for the published work.	<p>Authors sign an exclusive license agreement, where authors have copyright but license exclusive rights in their article to the publisher**. In this case authors have the right to:</p> <ul style="list-style-type: none">• Share their article in the same ways permitted to third parties under the relevant user license (together with Personal Use rights) so long as it contains a CrossMark logo, the end user license, and a DOI link to the version of record on ScienceDirect.• Retain patent, trademark and other intellectual property rights (including research data).• Proper attribution and credit for the published work.

*Please note that society or third party owned journals may have different publishing agreements. Please see the journal's guide for authors for journal specific copyright information.

Платформа за отворену науку УБ

- ◆ http://www.bg.ac.rs/files/sr/vesti/Platforma_za_otvorenu_nauku_UB.pdf
- ◆ «Платформа се односи на припаднике универзитетске заједнице, који остварују своје научноистраживачке активности са афилијацијом Универзитета у Београду.»
- ◆ «Платформом се афирмише концепт отворене науке, који подразумева да се истраживачима и јавности омогући слободан и што ранији приступ рецензираним научним публикацијама, примарним подацима насталим током истраживања и другим резултатима истраживања, ради убрзања размене научних информација, поновљивости добијања и верификације научних резултата, што позитивно утиче на научни, технолошки и економски развој заједнице.»

- ◆ **2. Шта практично значи примена принципа отворене науке за истраживаче?**
- ◆ а. Резултате свог истраживачког рада (чланак, књига или сл.) учинити доступним јавности путем интернета, на основу **Creative Commons** и сличних лиценци. Тиме се не доводи у питање супстанца ауторскоправне заштите на материјалу који је учињен доступним јавности, него се ауторско право користи на начин који подразумева сагласност носиоца ауторског права да свако треће лице може, без обавезе плаћања накнаде, да приступи заштићеном материјалу, сними га на меморију свог рачунара и одштампа га на папиру, ради коришћења у свом истраживачком или другом раду. Једина обавеза коју то лице има јесте да поштује право патернитета аутора (обавеза трећег лица да наведе име аутора у цитатима и другим референцама) и право аутора на интегритет његовог дела (забрана трећем лицу да врши измене дела).

HVALA NA PAŽNJI!

brzulovic@unilib.rs

stolic@unilib.rs

